

Hiszpańska muzyka klarnetowa XX w.

Spanish clarinet music of the 20th century

 spmk
stowarzyszenie
polskich
muzyków
kamaralistów

Agnieszka Dąbrowska-Kras — clarinet
Wioletta Fluda-Tkaczyk — piano

The history of Spain comprises incredibly vibrant as well as stormy events. Numerous invasions and occupation of the lands on the Iberian Peninsula left it marked with an array of diverse cultural influences. For that reason, traditional Spanish music is an unusually colorful and idiosyncratic phenomenon, representing a scope of influences from numerous nations that used to live on the Iberian Peninsula. Such diversity constitutes an interesting factor that enriches the creative path of artists surrounded by the Spanish temperament, vitality and a wide spectrum of emotions. When immersing oneself in the musical culture of 20th-century Spain, one can also notice the particular popularity of the clarinet and the existence of strong traditions of the clarinet performance practice as well as eminent virtuosos of the instrument. Composers from Spain continuously appreciated the instrument's wide spectrum of capabilities in terms

Hiszpańska muzyka klarnetowa XX w.

tekst: Agnieszka Dąbrowska-Kras

Historia Hiszpanii zawiera w sobie niezwykle barwne i burzliwe dzieje. Liczne najazdy oraz okupacje ziem Półwyspu Iberyjskiego pozostawiły na nich wachlarz wielorakich wpływów kulturowych. Z tego powodu tradycyjna muzyka hiszpańska jest wyjątkowo kolorowym i różnorodnym zjawiskiem, reprezentującym przekrój oddziaływań wielu narodów zamieszkujących niegdyś Półwysep Iberyjski. Stanowi to interesujący czynnik, ubogacający drogę twórczą artystów otoczonych hiszpańskim temperamentem, żywiołowością, mnogością emocji. Zgłębiając kulturę muzyczną XX-wiecznej Hiszpanii, możemy również zauważyć nadzwyczajną popularność klarnetu, silne klarnetowe tradycje wykonawcze oraz znakomitych wirtuozów tego instrumentu. Kompozytorzy pochodzący z Hiszpanii nieustannie doceniali jego szerokie możliwości brzmieniowe oraz łatwość dialogowania i korespondencji barwowej z fortepianem.

Niestety, poza Półwyspem Iberyjskim klarnetowa muzyka kompozytorów hiszpańskich to obszar wciąż mało znany. Stoi to w wyraźnej opozycji do mojej osobistej fascynacji kulturą i klimatem artystycznym Hiszpanii. Eksploracja tej tematyki oraz poszukiwania własnej przestrzeni wykonawczej w muzyce europejskiej doprowadziły mnie do odkrycia hiszpańskich dzieł na klarnet i fortepian. Stały się

one podstawą przygotowywanego przeze mnie doktoratu oraz pierwszym krokiem do nagrania tej płyty.

Zarejestrowane kompozycje powstały na przestrzeni niemalże całego XX wieku. Każde z dzieł reprezentuje wyjątkowe walory stylistyczne oraz interesujące podejście do struktury kompozycji. Twórcy w umiejętny sposób łączą klasyczną estetykę z elementami awangardowymi, co dało unikalny efekt, potwierdzający, że piękno i świeżość może współdziałać z XX-wiecznym, odmiennym oraz z założenia bezkompromisowym postrzeganiem języka muzycznego. Zestawienie utworów powinno pozwolić słuchaczowi zaobserwować różnice kontekstów, temperamentów, dynamizmu i kolorytu prezentowanych dzieł, a także dostrzec bogactwo muzyczne XX-wiecznej Hiszpanii, z jej różnorodnością, i wielobarwnością, a jednocześnie wspólnotą.

of sound as well as the ease of engaging in dialogue and tonal correspondence with the piano.

Unfortunately, outside the Iberian Peninsula, clarinet music by Spanish composers still remains a rather unknown area. This stands in stark contrast with my personal fascination with the culture and artistic ambiance of Spain. Exploration of this subject matter, as well as the search for personal performance space within European music, led me to the discovery of works for clarinet and piano. These became the basis for my doctoral dissertation and performance, as well as initiated the preparation and creation of this album.

The works that I have recorded were written throughout the entire 20th century. Each of them represents unique stylistic features and an interesting approach to the structure of a composition. The authors skillfully combine classical aesthetic features with avant-garde elements, achieving a unique result, which proves that beauty and freshness can cooperate with the uncompromising and innovative 20th-century attitude to musical language. The choice of works should enable the listener to observe differences in contexts, temperaments, dynamism and colorfulness of the presented pieces, as well as make the listener notice the musical richness of 20th century Spain, with its diversity and multitude of shades, but at the same time permeated with a sense of community.

At the beginning of my journey into the topic of Spanish music, I first discovered the works of Miguel Yuste Moreno (1870-1947). I was enchanted by their song-like quality, lightness and brilliant virtuosity that enables the performer to showcase their technical skills. Those features are connected with the fact that the composer was a clarinetist and a renowned teacher, for over thirty years he was a professor at the Madrid Conservatory. During that time he revolutionized and developed a system of educating young clarinetists, which is successfully working until today. Yuste was also a member and co-founder of the Madrid symphony and wind orchestras. In Spain, he premiered numerous solo and chamber music masterpieces and earned outstanding recognition as an instrumentalist.

The works of Miguel Yuste are mostly pieces for wind instruments with piano accompaniment. Unfortunately, many of them were des-

Rozpoczynając zgłębianie hiszpańskiej tematyki, w pierwszej kolejności natrafiłam na kompozycje Miguela Yuste Moreno (1870-1947). Zachwyciły mnie one śpiewnością, lekkością oraz błyskotliwą wirtuozerią, umożliwiającą wykonawcy zaprezentowanie swoich atutów. Wynika to z faktu, iż twórca był klawecistą oraz uznanym pedagogiem, przez trzydzieści lat pracował jako profesor Konserwatorium w Madrycie. W tym czasie zrewolucjonizował oraz rozwinął system kształcenia młodych klawecistów funkcjonujący z powodzeniem do dnia dzisiejszego. Yuste był także członkiem oraz współzałożycielem madryckich orkiestr: symfonicznej oraz dętej. Dokonał wielu hiszpańskich premier arcydzieł muzyki solowej i kameralnej, co odzwierciedla znakomite uznanie, którym cieszył się jako instrumentalista.

Miguel Yuste Moreno

Twórczość Miguela Yuste opierała się w większości na utworach na instrumenty dęte z towarzyszeniem fortepianu. Niestety, wiele z nich zostało zniszczonych w czasie hiszpańskiej wojny domowej – partyturami Yusta żołnierze palili w kominku! Twórca nawiązywał w swoich utworach do rytmiki, taneczności i skal hiszpańskiego folkloru, jak również do ekspresji dzieł romantycznych. Ówczesne hiszpańskie środowisko kompozytorskie nadal tworzyło w duchu salonowego stylu brillante, a sam Yuste ze względu na swój język muzyczny i wirtuozerię nazywany był „Chopinem klawetu”.

Wszystkie te cechy zauważyć można w **Capricho Pintoresco, op. 41**. Utwór powstał najprawdopodobniej w roku 1916, kiedy na scenach Hiszpanii wciąż królował program przeznaczony na różnego rodzaju orkiestry i zespoły taneczne. Jest to miniatura rozpoczynająca się nastrojową arią klawetu solo skonstruowaną na zasadzie sekwencji pytań i odpowiedzi rozgrywających się między muzycznymi rozmówcami – klawetem i fortepianem. Dialog ten przechodzi w wirtuozowską kadencję prowadzącą do głównej części utworu. Zgodnie z tytułem utworu, mamy do czynienia z kaprysem, formą częściowo improwizacyjną, składającą się ze zróżnicowanego materiału, a przy tym z założenia lekką w charakterze. W *Capricho Pintoresco* wpływy folkloru wyrażają się przede wszystkim w sięganiu do kolorytu i rytmiki tańców ludowych (sardana, pasodoble) oraz do cech zarzueli – hiszpańskiego dramatu ludowego. Kompozytor wymagał od wy-

troyed during the Spanish civil war – his scores were used by the soldiers to light a fireplace! In his pieces, the composer made allusions to the rhythmic patterns, dancelike quality and scales of Spanish folklore, as well as to the expressiveness of Romanticism. The artistic milieu of Spanish composers at the time still created in the mode of the brillante style and Yuste himself, due to his musical language and virtuosity, was named “Chopin of the clarinet”.

All these features can be found in **Capricho Pintoresco, op. 41**. The work was probably written in 1916 when music halls in Spain were still dominated by performances given by orchestras or dance companies. It is a miniature that begins with a lyrical aria of the solo clarinet, structured as a sequence of questions and answers between two musical interlocutors – clarinet and piano. The dialogue evolves into a virtuoso cadenza that leads to the main part of the work. According to the title, the work is a capriccio,

which is partly an improvised form, consisting of diversified material, but at the same time being by definition rather light in character. In *Capricho Píntoresco* the influences of folklore manifest predominantly in allusions to the tone colors and rhythms of folk dances (sardana, pasodoble) as well as to the features of zarzuela – a Spanish folk dramatic genre. The composer expected the performer to display lyricism and expressiveness, beautiful tone, flowing legato and skillful figurations. The expectations are reflected in the dedication of the work to another virtuoso clarinetist and composer: Julián Menéndez.

konawcy liryzmu i ekspresji, pięknego brzmienia, płynnego prowadzenia legato, sprawnych figuracji. Podkreśla to również dedykacja, przeznaczona dla kolejnego klarncisty-wirtuoza oraz kompozytora: Juliána Menéndeza.

Julían Menéndez (1895-1975) to najwybitniejszy uczeń Miguela Yusta, jego przyjaciel i kontynuator prac popularyzatorskich. Był doskonałym instrumentalistą, członkiem czołowych madryckich orkiestr. Jego działalność przypada na rządy Generała Franco, a powszechnie wiadomo, że Menéndez był zadeklarowanym przeciwnikiem dyktatora. Z tego powodu kompozytor doświadczył wielu represji. Najprawdopodobniej dlatego nie otrzymał stanowiska profesora klarnetu w Conservatorio Superior de Musica, jak również z trudem utrzymał swoje stanowisko w orkiestrze Banda Municipal de Madrid.

W twórczości klarncisty zaobserwować można wpływy tradycyjnej muzyki hiszpańskiej, utworów Izaaka Albeniza i Enrique Granadosa, jak również fascynację kompozytorami impresjonistycznymi czy twórczością Richarda Straussa. Menéndez tworzył głównie utwory kameralne oraz przeznaczone na instrument solowy z towa-

Julían Menéndez (1895-1975) is the most distinguished student of Miguel Yuste, his friend and continuator of work towards popularising music. He was an excellent instrumentalist, member of leading Madrid orchestras. The period of his artistic activity coincided with the times of General Franco's government. It was generally known that Menéndez was Franco's declared opponent and for that reason the composer was subjected to repressions. Most likely for that reason he did not become the professor of clarinet at the Conservatorio Superior de Musica, as well as he barely managed to keep his position as an orchestral musician of the Banda Municipal de Madrid.

In his works one can observe the influences of traditional Spanish music, the echoes of Izaak Albeniz and Enrique Granados, as well as the fascination with impressionist composers or with the music of Richard Strauss. Menéndez predominantly composed chamber music works as well as pieces for solo instruments

Julían Menéndez

with the accompaniment of the piano. It is worth emphasizing that he composed the first Spanish works for the saxophone: Lamento y Tarantela and Estudio de Concierto. Moreover, he wrote pieces for the wind orchestra, as well as outstanding ensemble arrangements of works such as Debussy's *L'Après-midi d'un faune*, Rimsky-Korsakov's *Scheherazade* or *Alpine Symphony* by Strauss. The arranged works gained acclaim from the audience and critics alike, and the premiere performance of the *Rite of Spring* by Stravinsky was the greatest success of its kind. The version for wind orchestra was noticed and praised by Stravinsky himself, which proves the undeniable talent of Menéndez for arranging such complex works, often regarded as masterpieces.

Introduccion, Andante y Danza was written in 1952, when in Europe the predominant trend was the avant-garde. However, Menéndez was devoted to tradition deeply rooted in the style of Romanticism, with the

rzyszeniem fortepianu. Warto zaznaczyć, że skomponował pierwsze hiszpańskie utwory saksofonowe: *Lamento y Tarantela* oraz *Estudio de Concierto*. Ponadto, pisał utwory na orkiestrę dętą, a także tworzył wysokiej jakości transkrypcje na ten zespół, takie jak *Popołudnie Fauna* Debussy'ego, *Szeherazada* Rimskiego-Korsakowa, czy *Symfonia alpejska* Straussa. Transkrybowane utwory spotykały się z olbrzymią aprobatą publiczności oraz recenzentów, a premiera *Święta Wiosny* Igora Strawińskiego była największym tego typu sukcesem. Wersja na orkiestrę dętą została uznana i doceniona przez samego Strawińskiego, co świadczy o niezaprzeczanym talencie Menéndeza w aranżacji tak skomplikowanych utworów, niejednokrotnie uważanych za arcydzieła.

Introduccion, Andante y Danza powstało w roku 1952, kiedy w Europie królował już nurt awangardowy. Jednakże Menéndez oddany był tradycji mocno osadzonej w stylu romantycznym, z elementami impresjonistycznymi i witalistycznymi. Konstrukcja utworu obejmuje trzy główne odcinki – wstęp (*Introduccion*), fragment wolniejszy (*Andante*) oraz dynamiczną część o charakterze tańcowym (*Danza*), wykorzystującą dotychczasowe tematy i materiał kompozytorski. Niewątpliwie, niezwykle interesujące jest podejście Menéndeza do kwestii harmonii. Stara się on niejako pogodzić późnoromantyczną ekspresję i poszerzoną tonalność dur-moll z językiem jemu współczesnym. Tym samym ciągi modulacyjne bez rozwiązań, niekończąca się melodia rodem z Wagnera oraz

napięcia alteracyjne, spotykają się ze swobodnym zestawianiem tonacji i akordów na podstawie barwy.

Julián Menéndez posiadał wybitne zdolności wykonawcze, nie miał sobie równych w Hiszpanii, a o jego wirtuozerii do dziś krążą legendy. To oddziaływanie jest dostrzegalne w jego twórczości, gdzie autor łączył błyskotliwe oraz niezwykle trudne figuracje z pełnymi emocji, skomplikowanymi, kantylenowymi frazami. Ustawiczne falowanie tempa, swobodny początek oraz wirtuozowska kadencja nadają kompozycji nieustannie improwizacyjny charakter, wymagając od duetu muzyków nienagannej współpracy oraz bogatej muzycznej wyobraźni. Podsumowując problematykę *Introduccion, Andante y Danza* warto zauważyć, iż ze względu na swoje skomplikowanie utworów ten w czasach Menéndeza uważany był za prawie niemożliwy do wykonania, a pojawiając się w repertuarze klarncisty, świadczył o jego wyjątkowych umiejętnościach.

elements of impressionism and vitalism. The structure of the work comprises three main components – the introduction (*Introduccion*), a longer fragment (*Andante*) and a dynamic movement of a dance-like character (*Danza*), which utilizes the themes and musical matter of previous fragments. Undoubtedly, what is highly interesting is the approach of Menéndez to the question of harmony. He is trying to reconcile the late Romantic expression and extended major-minor tonality with the language that was contemporary to him. Hence the sequences of modulations without resolutions, the never-ending melody as if taken from a Wagner's work combined with alternating tensions and free juxtapositions of keys and chords based on the tone color.

Julián Menéndez was an exceptionally talented performer, he was second to none in Spain, and there are legends about his virtuosity circulating up to this day. This influence is noticeable in his works, where he combines brilliant and extremely difficult passages with highly emotional, complex cantilena phrases. Continuous fluctuation of the tempo, unrestrained opening and a virtuoso cadenza give the work a consistently improvisational character, demanding from the duo of musicians to display impeccable cooperation and vivid musical imagination. Summing up the subject matter of *Introduccion, Andante y Danza* it is worth noticing that due to its complexity, the work in the times of Menéndez was almost impossible to perform, and when it did appear in a repertoire of a clarinetist it was an indicator of truly exceptional skills.

Another composer, a native of Catalonia, writes in a style that can be described as much more "European". Joan Guinjoan (1931-2019) was a Spanish composer, pianist and conductor, a representative of the musical avant-garde of the second half of the 20th century, who drew inspiration from dodecaphony and serialism. What is especially noticeable in his music is the focus on tone color, astonishing energy and liveliness as well as a liberal approach to form. His musical language was evidently influenced by his foreign education in several fields of expertise. It can be observed in a substantially more complex form and structure of his works, in the use of interesting compositional techniques as well as in the equal treatment of partnering instruments. The works of Guinjoan were noticed and praised at numerous competitions. For his work as a propagator of contemporary music in Spain, he received a number of distinctions. Guinjoan was a Catalan representative of Genera-

Kolejny, pochodzący z Katalonii artysta tworzył w stylu zdecydowanie bardziej „europejskim”. Joan Guinjoan (1931-2019) był hiszpańskim kompozytorem, pianistą i dyrygentem, przedstawicielem muzycznej awangardy drugiej połowy XX wieku, który czerpał inspirację z dodekafonii oraz serializmu. W jego muzyce szczególną uwagę zwraca skupienie na barwie dźwięku, zaskakująca energia oraz ruchliwość, a także swobodne podejście do formy. Ewidentny wpływ na jego język twórczy ma zagraniczne wykształcenie w kilku specjalizacjach. Zaobserwować to można w wyraźnie bogatszej formie i strukturze utworów, w stosowaniu ciekawych zabiegów kompozytorskich, a także w równym, partnerskim traktowaniu instrumentów. Kompozycje Guinjoana zostały docenione na licznych konkursach, a za swoją pracę na rzecz popularyzacji muzyki współczesnej w Hiszpanii otrzymał kilka wyróżnień. Guinjoan był katalońskim reprezentantem Generacji '51 – hiszpańskiej grupy kompozytorów, którzy obrali sobie za cel uaktualnienie języka muzycznego Hiszpanii w duchu europejskiej awangardy.

Joan Guinjoan

Joan Guinjoan w swoich kompozycjach często wykorzystywał klarnet. Niezmiernie cenił ten instrument dzięki przyjaźni z klarncistą, Juli Panyellą, która działała na niego niczym bodziec i bezpośrednio wpływała na proces twórczy, zarówno z technicznego punktu widzenia, jak i relacji międzyludzkich (tzw. „humanizacja instrumentalna”). Jest to o tyle znamienne, iż twórca zadedykował swoją **Fantasię na klarnet i fortepian** właśnie temu muzykowi. Utwór został napisany w 1964 roku, po powrocie Guinjoana z Francji, gdzie studiował kompozycję oraz miał styczność z wieloma wybitnymi kompozytorami tamtych czasów. Zafascynowanie nowymi zjawiskami i tendencjami twórczymi, kontakty z Messiaenem, Boulezem oraz uczestnikami kursów letnich w Darmstadt, zaowocowały wytyczeniem nowych dróg dla muzyki hiszpańskiej, a zwłaszcza katalońskiej. W ten sposób, wpływy neoklasycyzmu, witalizmu, serializmu i sonoryzmu znalazły odzwierciedlenie w dziełach Guinjoana z tego okresu oraz znacząco wpłynęły na krystalizację dojrzałych poszukiwań własnego języka wypowiedzi. Szczególnie istotny był w tym kontekście także Igor Strawiński – jego twórczość niewspółmiernie wpłynęła na pracę kompozytorską Guinjoana i jest znacząco wyczuwalna w Fantasier. Utwór posiada budowę swobodną, z trudem dającą się ująć w ramy zwykłych schematów formalnych. Rozwijają się poprzez płynne falowanie – od ciszy i bezruchu, do intensyfikacji rytmicznej, dynamicznej oraz najwyższych rejestrów melodycznych. Oba instrumenty istnieją niejako obok siebie, wymieniają się motywami i uzupełniają, ale ich materiał

'51 – a Spanish group of composers who took as their aim the revival of the musical language of Spain in the spirit of the European avant-garde.

Joan Guinjoan often used the clarinet in his compositions. He esteemed the instrument highly due to his friendship with a clarinetist Juli Panyella. The friendship motivated him and directly influenced the creative process, both from the technical point of view and in terms of interpersonal relationships (the so-called "instrumental humanisation"). It is the more significant, since the author dedicated his **Fantasia for clarinet and piano** to the above-mentioned musician. The work was composed in 1964, after the return of Guinjoan from France, where he studied composition and had an opportunity to meet a number of eminent composers of the time. Fascination with new phenomena and new creative tendencies, contact with Messiaen, Boulez and with the participants of summer courses in Darm-

stadt, resulted in establishing new paths for Spanish and, in particular, Catalan music. In this way, the influences of neoclassicism, vitalism, serialism and sonorism were reflected in the works of Guinjoan of that period as well as significantly influenced the formation of his mature language of self-expression. In this context, a particularly important composer was Igor Stravinsky – his work undoubtedly influenced the composing process of Guinjoan and is substantially noticeable in *Fantasia*. The work has a free structure that is difficult to define in terms of conventional formal rules. It develops by freely flowing – from silence and motionlessness, to rhythmical and dynamic intensity and highest melodic registers. Both instruments coexist alongside one another, they exchange motifs and complement each other, but their musical matter, articulation as well as means of expression are sometimes highly contrasted. In the sphere of harmony Guinjoan is faithful to systematic atonality and polytonality, embellished with elements of serialism. Thanks to this, both for the performers and listeners, *Fantasia* retains the avant-garde freshness.

dźwiękowy, artykulacja, a także wykorzystywane środki wyrazu są nie-raz bardzo skontrastowane. W sferze harmonii Guinjoan trzyma się systematycznej atonalności lub politonalności, okraszanej elementami serializmu. Dzięki temu, zarówno dla wykonawców, jak również słuchaczy, *Fantasia* nadal zachowuje walor świeżości i pewnej awangardowości.

The last of the presented artists is Salvador Brotons (b. 1959) a Catalan composer, conductor and flutist. He has been active in Spain as well as in the USA, where he received his doctorate at the University of Florida. He is a renowned and active specialist cooperating with numerous orchestras and is regularly invited to innumerable musical events all over the world. Currently, he leads Banda Municipal de Barcelona as well as Vancouver Orchestra in Washington. He is also a professor at the Escola Superior de Musica de Catalunya.

He has composed over 130 works (mostly for symphony and for wind orchestra) which received numerous prizes and distinctions. At the beginning of his artistic path Salvador Brotons was an active flutist, which resulted in a significant number of works for solo instruments – sonatas and concertos as well as chamber music works, especially classic wind quintets. His works are characterized by perfect

Ostatni z prezentowanych twórców to Salvador Brotons (ur. 1959), kataloński kompozytor, dyrygent oraz flecista. Aktywnie działa w Hiszpanii, jak również w USA, gdzie uzyskał tytuł doktora sztuki na Uniwersytecie we Florydzie. Jest on uznanym i aktywnym specjalistą, współpracującym z wieloma orkiestrami oraz regularnie zapraszonym na niezliczoną ilość muzycznych wydarzeń na całym świecie. Obecnie kieruje Banda Municipal de Barcelona oraz Vancouver Orchestra w Waszyngtonie. Jest również profesorem w Escola Superior de Musica de Catalunya.

W swoim dorobku ma około 130 utworów (głównie symfonicznych lub na orkiestrę dętą), za które otrzymał liczne nagrody i wyróżnienia. Na początku swojej drogi twórczej Salvador Brotons był czynnym flecistą, co zaowocowało dużą ilością dzieł przeznaczonych na instrumenty solowe – sonat oraz koncertów, a także utworów kameralnych, zwłaszcza klasycznych kwintetów dętych. Jego utwory charakteryzują się perfekcyjnym wykorzystaniem możliwości ekspresyjnych korespondujących ze sobą instrumentów, interesującą rytmiką oraz fantazyjną

Salvador Brotons

oscylacją pomiędzy tonalnością a atonalnością tworzącą trzymającą w napięciu koloryt. Istotnym aspektem, wpływającym na drogę twórczą Brotons, jest szczególne umiłowanie regionu, z którego pochodzi – Katalonii. Jak spora część rodaków kompozytora, pragnie on uzyskania pełnej niezależności od Hiszpanii. Zaznacza to też w pracy, tworząc wiele utworów inspirowanych swoim pochodzeniem m.in.: oparty na katalońskiej tradycji sardany utwór Braterstwo, czy poemat symfoniczny na chór i orkiestrę Catalunya 1714. Inspiracją do powstania ostatniego utworu były demonstracje niepodległościowe, odbywające się w Barcelonie w 2012 roku. Premiera odbyła się w Hiszpanii ogromnym echem – od tamtej pory Katalończycy traktują swoją orkiestrę symfoniczną nie tylko jako ośrodek kulturalny, ale także kolejny bastion walczący o wspólną, niepodległościową sprawę.

O klarnecie Brotons wypowiadał się wielokrotnie, z zachwytem nad jego możliwościami technicznymi i brzmieniem: „Klarnet to najbardziej zadziwiający instrument w grupie dętych drewnianych. Posiada olbrzymią skalę, duże możliwości dynamiczne, nieograniczone zasoby techniczne, piękne brzmienie – po prostu nieograniczony potencjał”.

Potencjał ten kompozytor w pełni wykorzystuje w swojej **Sonacie op. 46 na klarnet i fortepian**. Utwór powstał w 1988 roku, w momencie przełomowym w życiu i twórczości kompozytora. Z jednej strony wpływ na Sona-

use of expressive capabilities of corresponding instruments, interesting rhythmical patterns and fanciful oscillating between tonality and atonality, which creates an intense array of colors. An important aspect that significantly influences the artistic path of Brotons is his unique love of the region he comes from – Catalonia. Similarly to a substantial group of his compatriots, he supports the region's endeavors to gain full independence from Spain. He emphasizes that in his work as well, writing many pieces inspired by his heritage, e.g.: the work Brotherhood based on the Catalan tradition of sardana, or a tone poem for choir and orchestra Catalunya 1714. The latter work was inspired by demonstrations that took place in Barcelona in 2012. The premiere performance of the work resonated all over Spain – since then the people of Catalonia treat their symphony orchestra not only as a cultural center but also as another bastion fighting for the common cause of independence.

Brotens talked about the clarinet on numerous occasions, he admired the instrument's technical capacity and tone color: „Clarinet is the most amazing instrument in the woodwind group. It possesses enormous range, great dynamic possibilities, infinite technical resources, beautiful tone – in other words – an infinite potential”.

The potential is fully realized by the composer in his ***Sonata op. 46 for clarinet and piano***. The work was written in 1988, at a breakthrough moment in the composer's personal and professional life. On the one hand, what influenced the Sonata was the period when Brotens was a flutist and orchestral musician. On the other hand, he was discovering a new artistic milieu and its wide spectrum of possibilities: the perspective of working as a conductor and composer. In spite of the visible influences of vitalism, sonorism, Hindemith sonatas or Poulenc, the inspirations that the author draws on have their roots in

tę ma okres, w którym Brotens był flecistą oraz muzykiem orkiestrowym; z drugiej, poznawał nowe środowisko artystyczne i jego szerokie możliwości, perspektywę pracy dyrygenta oraz kompozytora. Mimo odczuwalnych oddziaływań witalizmu, sonoryzmu, sonat Hindemitha czy Poulenca, towarzyszące autorowi inspiracje mają swoje podłoże we wcześniejszych epokach. Tęskni on za późną twórczością Beethovena oraz za wagnerowskim patosem i ekspresją, co widoczne jest w dość klasycznym jak na tamte czasy (1988) ujęciu Sonata. Utwór posiada układ trzyczęściowy z formą sonatową w części I (Moderato), wolną częścią II i szybką III; przy czym dwie ostatnie części zapisane są jako jedna (II: Recitativo-Allegro ritmico), tworząc całość attacca. Jak określił to Brotens: „to takie dwa w jednym” – recytatywy i wywodzące się z niego rondo o dynamicznym przebiegu. Szczególnie interesująca jest tu zabawa kolorami, od dramatycznej narracji po ulubione przez kompozytora proste, kontemplacyjne brzmienie klarнету. Efekty te podkreśla fortepian – równoprawny partner w dialogu, który ma zdecydowanie solistyczną rolę w Sonacie. Rubato głównych tematów części pierwszej, uspokojenie i swoboda narracyjna pięknej części środkowej, wyjątkowy dialog obu instrumentów oraz błyskotliwy finał pozwala na niebywały popis oraz ukazanie wielobarwnego wachlarza emocjonalnego artystów.

Sam utwór jest świadectwem dokładności w kształtowaniu formalnym i uwidacznia osobisty styl kompozytorski Brotensa. Pomimo faktu, iż pisał Sonatę jako młody

człowiek u progu kariery, osiągnął rezultat dojrzałego, przemyślanego i precyzyjnie skonstruowanego dzieła, które nie bez powodu zyskało sobie tak wielkie uznanie wśród wykonawców i melomanów.

earlier historical periods. He longs for the late works of Beethoven and the pathos and expressiveness of Wagner, which is particularly clear in the unusually classical (1988) treatment of the Sonata. The work consists of three movements with a sonata form in movement I (Moderato), a slow movement II and a fast movement III; however, the two last movements are written as one (II: Recitativo-Allegro ritmico), constituting an attacca entity. As Brotens himself put it is “two in one” – recitativo and a corresponding and dynamically structured rondo. Playing with colors is particularly interesting, from dramatic narration to the composer's favorite simple, contemplative sound of the clarinet. These effects are emphasized by the piano – an equal partner in the dialogue, which clearly has a soloist role in the Sonata. Rubato of the main themes in the first movements, peacefulness and narrative freedom of the beautiful middle movement, a unique dialogue of both instruments and brilliant finale enables the performers to showcase a wide spectrum of emotional tones.

The piece itself is a specimen of diligence in formal shaping and it represents the personal composer's style of Brotens. In spite of the fact that he wrote the Sonata as a young man at the start of his career, he achieved a result of a mature, contemplated and precisely structured work that not without a reason has gained such acclaim among performers and listeners.

Agnieszka Dąbrowska- Kras

klarnecistka,
solistka,
kameralistka,
pedagożka

Urodziła się w Białymstoku. W 2015 roku ukończyła z wyróżnieniem studia magisterskie na Akademii Muzycznej w Krakowie w klasie prof. Andrzeja Godka oraz dr hab. Piotra Lato. W 2020 roku uzyskała tytuł doktora sztuki na macierzystej uczelni. Doskonaliła swoje umiejętności podczas licznych kursów mistrzowskich prowadzonych przez wybitnych klarncistów, m.in.: Shirley Brill (Izrael), Florenta Heau (Francja), Guy Dangaina (Francja), Davida Krakauera (USA), Kiryla Rybakova (Rosja), Matthiasa Mullera (Szwajcaria), Gabora Vargę (Węgry).

Laureatka wielu pierwszych nagród na międzynarodowych konkursach muzycznych (zarówno jako solistka, jak i kameralistka), m.in. we Włoszech, w Szwecji, Rosji, Grecji, Słowenii, Ukrainie, Polsce. Brała udział w licznych projektach artystycznych, oraz koncertowała w wielu miejscach w Polsce, jak i za granicą (Niemcy, Włochy, Słowenia). Ponadto, jako solistka występowała z Orkiestrą Harmonia Nova, Orkiestrą INSO - Lviv, Poznań Orchestra Nova, Orkiestrą kameralną Akademii Muzycznej w Krakowie.

Agnieszka Dąbrowska-Kras jest stypendystką Otwartej Filharmonii Agrafki Muzycznej, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Fundacji Sapere Auso, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Została również laureatką Programu Stypendialnego Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Młoda Polska” oraz otrzymała Nagrodę Województwa Małopolskiego „Ars Quærendi” za wybitne działania na rzecz rozwoju i promocji kultury. Nagroda została przyznana z przeznaczeniem na realizację autorskiego pomysłu "Fog and Flamenco Clarinet Project",

będącego cyklem koncertów prezentujących nieznanne i rzadko wykonywane XX-wieczne dzieła na klarnet kompozytorów hiszpańskich i angielskich.

Od 2010 roku jest na stałe związana z krakowskim środowiskiem, prowadząc aktywną działalność artystyczną i popularyzatorską poprzez wykonywanie oraz rejestrację nieznanego i niewykonywanego repertuaru na klarnet in B oraz wszelkiego repertuaru solowego przeznaczonego na klarnet piccolo in Es. Od 2012 roku współpracuje z Orkiestrą Akademii Beethovenowskiej. Jest także członkiem Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kameralistów, współzałożycielem Stowarzyszenia Artystycznego Face of Music oraz członkiem kwartetu klarnetowego ClarroNegro. Agnieszka prowadzi klasę klarnetu oraz kameralistyki w Szkole Muzycznej I stopnia im. Oskara Kolberga w Raciechowicach. Jej uczniowie zdobyli gros nagród na konkursach regionalnych, ogólnopolskich oraz międzynarodowych.

www.agnieszkadabrowskakras.com

FOT. EWA GIL-KOBIĄKA

FOT. MARCIN CIEŚLAK

E Born in Białystok (Poland). In 2015 she graduated with honours from the Academy of Music in Cracow, receiving her Master's degree in the class of Andrzej Godek and Piotr Lato. In 2020 she obtained her PhD degree from her Alma Mater. In addition to that, she developed her skills during numerous masterclasses led by outstanding clarinetists, such as: Shirley Brill (Israel), Florent Heau (France), Guy Dangain (France), David Krakauer (USA), Kiryl Rybakov (Russia), Matthias Muller (Switzerland), Gabor Varga (Hungary).

Both as a soloist and chamber musician she became laureate of numerous first prizes at national and international music competitions in Italy, Sweden, Russia, Greece, Slovenia, Ukraine and Poland. Furthermore, she participated in a number of artistic projects, performing in Poland and abroad (Germany, Italy, Slovenia). Also, as a soloist she performed with Harmonia Nova Orchestra, INSO Orchestra – Lviv, Poznań Orchestra Nova as well as with the Chamber Orchestra of the Academy of Music in Kraków.

Agnieszka Dąbrowska-Kras is the recipient of scholarships founded by Open Philharmonic Agrafka Muzyczna, Minister of Culture and National Heritage, Sapere Auso Foundation, Minister of Science and Higher Education. She became laureate of the Ministry of Culture and National Heritage Scholarship Program „Young Poland” as well as received the Małopolska Voivodeship prize „Ars Quaerendi” for outstanding contribution to the development and promotion of culture. The prize was given for the realization of her own original artistic undertaking “Fog and Flamenco Clarinet Project”, which was a cycle of concerts presenting unknown and rarely performed 20th century works for clarinet written by Spanish and English composers.

Since 2010 she has permanently been part of the artistic milieu in Cracow, being involved in projects that include both performing and recording otherwise unknown and not previously performed repertoire for B flat clarinet as well as of the diverse solo repertoire for the E flat piccolo clarinet. Since 2012 she has collaborated regularly with the Beethoven Academy Orchestra. She is also a member of the Polish Chamber Musicians' Association, a co-founder of the Artistic Association Face of Music as well as member of the clarinet quartet ClaroNegro. Agnieszka has taught her class of clarinet at the Oskar Kolberg Music School in Raciechowice. Her students have won numerous prizes in regional, national and international competitions.

www.agnieszkadabrowskakras.com

Agnieszka Dąbrowska-Kras

clarinetist,
soloist,
chamber musician,
teacher

Wioletta Fluda-Tkaczyk

pianistka,
kameralistka,
korepetytorka

▮ Absolwentka Akademii Muzycznej w Krakowie w klasie fortepianu dr. hab. Mariusza Sielskiego. Jej ogromną pasją jest szeroko pojęta kameralistyka, z którą wiąże swoją przyszłość zawodową; zainteresowania kieruje głównie na współpracę z instrumentami dętymi. Szczególne miejsce w jej repertuarze zajmują również dzieła operowe oraz liryka wokalna. Z powodzeniem uczestniczy w wielu projektach artystycznych, współpracuje z różnymi ośrodkami kulturalnymi oraz solistami. Pianistka zajmuje się także propagowaniem nieznannej twórczości kompozytorów polskich - poszukuje i rozpowszechnia zapomniane dzieła. Jako kameralistka Capelli Cracoviensis zajmuje się muzyką kameralną/wokalną i solową. Bardzo bogaty wachlarz repertuarowy pianistki obejmuje utwory z każdej epoki. Prowadzi intensywną działalność koncertową, występując solowo oraz kameralnie w kraju i za granicą.

Wioletta Fluda-Tkaczyk brała udział jako pianistka w licznych festiwalach, sympozjach, kursach muzycznych, warsztatach, itp. Były to m. in.: Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”, „Strzegom A capella”, „Zimowa Akademia Muzyki” Lusławice, Festiwal „Opera Rara”, „Corno Brass Music Festival”, „Festiwal Bachowski”, „Letnia Akademia Trąbki”, „Royal Opera Festival”, Festiwal - „Strefa Sztuki” - Jedlina Zdrój, Międzynarodowy Przemyski Festiwal - „Salezjańskie Lato”, „Festiwal „Concerti Pasquali” czy „Trombone IPV Festiwal” Mannheim.

Pianistka uzyskała kilkadziesiąt dyplomów za wyróżniający akompaniament podczas konkursów, festiwalu i przesłuchań rangi ogólnopolskiej i międzynarodowej; za swoją pracę

artystyczną otrzymała stypendia i nagrody, m. in.: Stypendium Twórcze Ministra Kultury, Stypendium Twórcze Miasta Krakowa, Stypendium Twórcze Marszałka Województwa Podkarpackiego, kilkakrotnie Nagrodę Rektora Akademii Muzycznej w Krakowie oraz Stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za wybitne osiągnięcia.

Pracuje w Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie na stanowisku wykładowcy oraz w Capelli Cracoviensis jako muzyk-kameralista. Prezes Stowarzyszenia ArtMusicArtist, z ramienia którego organizuje różnego rodzaju koncerty oraz festiwale.

www.wiolettafludatkaczyk.pl

FOT. ŁUKASZ ZAKRZEWSKI

en She graduated from Academy of Music in Cracow where she studied piano in the class of Mariusz Sielski. She considers chamber music to be her great passion and primary focus of her professional career. Playing with the wind instruments is her main area of interest, although operatic works and vocal music also hold a special place in her repertoire. She participates with great success in many artistic projects which give her opportunity to work with various cultural institutions and renowned soloists. She actively promotes less well-known works (especially those written by Polish composers) by searching for long-forgotten music that she wishes to, once again, put a spotlight on. As a chamber musician of Capella Cracoviensis, she specializes in chamber/vocal and solo music. The wide array of her piano repertoire includes pieces from across all musical eras. She performs extensively by playing both solo and chamber music at home and abroad.

FOT. KONRAD MARKOWSKI

As a pianist, Wioletta Fluda-Tkaczyk has participated in numerous music festivals, symposia, courses and workshops with great success. Those include among others: "Chopin in the Colours of Autumn" International Festival, "Strzegom a capella", "Winter Music Academy" in Luśtawice, "Opera Rara" Festival, "Corno Brass Music Festival", "Bach Festival", "Summer Trumpet Academy", "Royal Opera Festival", "Art Sector - Jedlina Zdrój" Festival, International Przemyśl Festival "Salezjańskie Lato", "Concerti Pasquali" Festival and "Trombone IPV Festival" in Mannheim.

Furthermore, she has received several dozen diplomas for outstanding accompaniment during competitions, festivals, and auditions on national and international level. For her artistic work Wioletta Fluda-Tkaczyk has received several scholarships and awards, such as: Creative Scholarship from the Ministry of Culture, Creative Scholarship from the City of Cracow, Creative Scholarship from Subcarpatian Voivodeship's Marshall Office, Chancellor of Academy of Music in Cracow Award (repeatedly), and Scholarship from the Ministry of Science and Higher Education for outstanding achievements.

Wioletta Fluda-Tkaczyk is employed by the Krzysztof Penderecki Academy of Music in Cracow as an academic and by Capella Cracoviensis as a chamber musician. She also presides over ArtMusicArtist association on behalf of which she sets up various concerts and festivals.

www.wiolettafludatkaczyk.pl

**Wioletta
Fluda-
Tkaczyk**

**pianist,
chamber musician,
privatetutor**

Capricho Píntoresco op. 41 na klarnet i fortepian	Miguel Yuste Moreno	8:50
Introduccion, Andante y Danza na klarnet i fortepian	Julián Menéndez	11:18
Fantasia na klarnet i fortepian	Joan Guinjoan	5:39
Sonata op. 46 na klarnet i fortepian, I. Moderato	Salvador Brotons	8:00
Sonata op. 46 na klarnet i fortepian, II. Recitativo-Allegro ritmico	Salvador Brotons	8:00
Total time:		41:47

Nagrania zrealizowano w Auli Florianka w Krakowie /
The recordings were made in Aula Florianka in Kraków

Tłumaczenie / Translation: **Natalia Szymaszek**

Koordinacja, korekta tekstów / Coordination, proofreading: **Tomasz Wawer**

Projekt graficzny / Cover design: **Adam Kosik**

Skład / Page layout: **Konrad Kunc**

Reżyseria nagrania, montaż, mastering /

Recording supervision, sound engineering, mastering: **Bartek Staniak**

© Stowarzyszenie Polskich Muzyków Kameralistów
 © Polish Chamber Musicians' Association

SPMK 35, 2023
www.spmk.com.pl

spm

stowarzyszenie
polskich
muzyków
kameralistów

